

6.9. Člověk a svět práce

6.9.1. Pracovní činnosti

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Pracovní činnosti vychází ze vzdělávacího oboru Člověk a svět práce, postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků (zodpovědná volba povolání). Vzdělávací obsah předmětu vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Cíleně se zaměřuje na praktické (zejména manuální) pracovní dovednosti a návyky a doplňuje tak celé základní vzdělání o tuto důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích obsahů vyučovacích předmětů a je jejich určitou protiváhou.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Učební osnovy vyučovacího předmětu Pracovní činnosti (částečně i osnovy vyučovacích předmětů Občanská výchova a Rodinná výchova - viz níže) obsahují rozpracované konkretizované výstupy a učivo ze všech tematických okruhů vzdělávací oblasti Člověk a svět práce RVP ZV (na 1. stupni: Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce, Příprava pokrmů; na 2. stupni: Příprava pokrmů, Práce s laboratorní technikou, Svět práce). Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech vyučovacích hodinách jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci. Prostřednictvím vyučovacího předmětu Pracovní činnosti žáci získávají nejen důležité základní pracovní návyky a dovednosti, ale také důležité informace ze sféry výkonu práce. To pro ně může být velkou pomocí při jejich rozhodování o jejich dalším studijním a profesním zaměření. Vyučovací předmět Pracovní činnosti je povinný předmět, který se vyučuje na 1. stupni v 1. - 5. ročníku v 1 hodinové týdenní dotaci. Na 2. stupni se vyučuje v 6., 7. a 9. ročníku také v 1 hodinové týdenní dotaci. Bez ohledu na charakter pracovních činností probíhá výuka vyučovacího předmětu Pracovní činnosti ve stejném rozsahu pro chlapce i dívky.

Část vzdělávacího obsahu některých tematických okruhů (Příprava pokrmů, Provoz a údržba domácnosti, Svět práce) je realizována ve vyučovacích předmětech Občanská výchova a Rodinná výchova. Výuka probíhá z převážné části v kmenových třídách školy a také v jiných učebnách (odborná učebna výpočetní techniky, cvičná kuchyňka), v nejbližším okolí školy a formou exkurzí i ve vybraných institucích a výrobních podnicích.

Výchovně vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Pracovní činnosti

KOMPETENCE K UČENÍ vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení	- Na praktických příkladech blízkých žákovi vysvětlujeme smysl a cíl učení a posilujeme pozitivní vztah k učení. - Podporujeme samostatnost a tvořivost. - Učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich činnosti. - Ve výuce se zaměřujeme prioritně na „aktivní“ dovednosti, učivo používáme jako prostředek k jejich získání. - Motivujeme k učení – snažíme se cíleně vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení. - Při hodnocení používáme ve zřetelné převaze prvky pozitivní motivace. - Učíme trpělivosti, povzbuzujeme.
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickém uvažování a k řešení problémů	- Učíme žáky nebát se problémů („problémy byly, jsou a budou - problém není hrozba, ale ýzva“). - Na modelových příkladech učíme žáky užívat různé algoritmy řešení problémů. - Podporujeme různé přijatelné způsoby řešení problémů. - Podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení. - Podporujeme využívání moderní techniky při řešení problémů.
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci	- Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. - Vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali svůj názor podpořený logickými argumenty. - Vedeme žáky k pozitivnímu vnímání své školy, své obce, sebe a ostatních lidí. - Vedeme žáky k pozitivní prezentaci a reprezentaci svojí osoby a svojí školy na veřejnosti. - Důsledně vyžadujeme dodržování pravidel stanovených ve školním řádu, v řádech odborných pracoven, řádu akcí mimo školu apod.; umožňujeme žákům podílet se na sestavování těchto pravidel.
KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých	- Minimalizujeme používání frontální metody výuky, podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování. - Podporujeme „inkluzi“ („začlenění“) - volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňujících vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu.

	- Učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce.
KOMPETENCE OBČANSKÉ vychovávat žáky jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí, jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích	- Netolerujeme sociálně patologické projevy chování (drogy, šikana, kriminalita mládeže). - Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu. - Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. - Netolerujeme nekamarádské chování a odmítnutí požadované pomoci. - Netolerujeme žádnou podobu (aktivní, pasivní, otevřenou, skrytou) podpory výše uvedených negativních jevů. - Důsledně dbáme na dodržování pravidel chování ve škole, stanovených ve vnitřních normách školy. - Neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření. - Dodržujeme zásadu, „že tu není špatný žák, jsou tu jen špatné projevy jeho chování“. - V rámci předmětu seznamujeme žáky s vhodnými právními normami. - Vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví, a k ochraně životního prostředí.
KOMPETENCE PRACOVNÍ vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit žáky používat při práci vhodné materiály, nástroje a technologie, naučit žáky chránit své zdraví při práci, pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání	- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci. Žádnou práci netrestáme. Kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme. - Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí. Měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky. - Důsledně žáky vedeme k dodržování vymezených pravidel, ochraně zdraví a k plnění svých povinností a závazků. - Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi – cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia. - Cíleně posilujeme (motivujeme) žáky k dosažení jimi vhodně zvoleného dalšího studia (budoucího povolání).
KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace - využíváme s žáky PC programy pro náměty k PC - využíváme digitální technologie a digitální učební pomůcky

Pracovní činnosti: 1. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy
rozliší různé druhy materiálu, jeho vlastnosti, předvede správné způsoby zacházení s materiálem zhotoví jednoduché výrobky pomocí elementárních dovedností a činností rozpozná jednoduché pracovní pomůcky, předvede, jak s nimi zacházet popíše jednoduchý pracovní postup napodobí předváděnou práci dodržuje body organizačního řádu podle vzorového výrobku a výkladu vyrobí vlastní výrobek prokáže samostatnost v úpravě pracovního místa, udržuje čistotu a pořádek příkladně plní povinnosti služby bezpečně zachází s elementárními nástroji, pomůckami, stavebnicemi sestaví jednoduché modely dle vlastního rozhodnutí zkontroluje, zda výrobek odpovídá modelu nebo předloze uvede jednoduchý pracovní postup bezpečně zachází s díly stavebnice při práci s materiálem dbá na osobní čistotu a bezpečnost vyhotoví (dle své fantazie) jednoduché výrobky podle jednoduchého návodu vyrobí výrobek váží se k lidovým tradicím, ročnímu období	práce s materiály přírodniny, modelovací hmota, papír, karton, textil, plasty vlastnosti materiálu, užití v praxi pracovní pomůcky a nástroje jednoduché pracovní postupy organizace práce, technologická kázeň hygiena a bezpečnost práce práce montážní a demontážní stavebnice, sestavování modelů práce s návodem, předlohou náčrtem, plánem, schématem, jednoduchým programem bezpečnostní předpisy, první pomoc při úrazu lidové zvyky, tradice, řemesla	

Pracovní činnosti: 2. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy
rozliší různé druhy materiálu, jeho vlastnosti, předvede správné způsoby zacházení s materiálem zhotoví jednoduché výrobky pomocí elementárních dovedností a činností rozporná jednoduché pracovní pomůcky, předvede, jak s nimi zacházet popíše jednoduchý pracovní postup napodobí předváděnou práci dodržuje body organizačního řádu podle vzorového výrobku a výkladu vyrobí vlastní výrobek prokáže samostatnost v úpravě pracovního místa, udržuje čistotu a pořádek příkladně plní povinnosti služby bezpečně zachází s elementárními nástroji, pomůckami, stavebnicemi sestaví jednoduché modely dle vlastního rozhodnutí zkontroluje, zda výrobek odpovídá modelu nebo předloze uvede jednoduchý pracovní postup bezpečně zachází s díly stavebnice při práci s materiálem dbá na osobní čistotu a bezpečnost vyhotoví (dle své fantazie) jednoduché výrobky podle jednoduchého návodu vyrobí výrobek vážíci se k lidovým tradicím, ročnímu období pojmenuje vybrané pokojové rostliny předvede péči o pokojové rostliny	práce s materiály přírodniny, modelovací hmota, papír, karton, textil, plasty vlastnosti materiálu, užití v praxi pracovní pomůcky a nástroje jednoduché pracovní postupy organizace práce, technologická kázeň hygiena a bezpečnost práce práce montážní a demontážní stavebnice, sestavování modelů práce s návodem, předlohou náčrtem, plánem, schématem, jednoduchým programem bezpečnostní předpisy, první pomoc při úrazu lidové zvyky, tradice, řemesla pěstitelské práce	PT 5 – TO 3 – INT ČJ, PRV Ochrana životního prostředí, úklid okolí PT 5 - TO 4 – INT ČJ, PRV Práce s přírodními materiály, prostředí a zdraví

Pracovní činnosti: 3. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy
rozliší různé druhy materiálu, jeho vlastnosti, předvede správné způsoby zacházení s materiálem porovná a ověří vlastnosti materiálu v praxi zhotoví jednoduché výrobky pomocí elementárních dovedností a činností rozporná jednoduché pracovní pomůcky, předvede, jak s nimi zacházet uvede a popíše jednoduchý pracovní postup napodobí předváděnou práci udržuje pořádek na pracovním místě, dodržuje zásady hygieny podle vzorového výrobku a výkladu vyrobí vlastní výrobek prokáže samostatnost v úpravě pracovního místa, udržuje čistotu a pořádek příkladně plní povinnosti služby bezpečně zachází s elementárními nástroji, pomůckami, stavebnicemi předvede ošetření drobného poranění sestaví jednoduché modely dle vlastního rozhodnutí zkontroluje, zda výrobek odpovídá modelu nebo předloze uvede jednoduchý pracovní postup bezpečně zachází s díly stavebnice při práci s materiálem dbá na osobní čistotu a bezpečnost vyhotoví (dle své fantazie) jednoduché výrobky podle jednoduchého návodu vyrobí výrobek vážící se k lidovým tradicím, ročnímu období provede jednoduché pěstitelské práce pojmenuje vybrané pokojové rostliny, předvede péči o pokojové rostliny chová se vhodně při stolování, zná správné způsoby	práce s materiály přírodniny, modelovací hmota, papír, karton, textil, plasty vlastnosti materiálu, užití v praxi pracovní pomůcky a nástroje jednoduché pracovní postupy organizace práce hygiena a bezpečnost práce práce montážní a demontážní stavebnice, sestavování modelů práce s návodem, předlohou náčrtem, plánem, schématem, jednoduchým programem bezpečnostní předpisy, první pomoc při úrazu lidové zvyky, tradice, řemesla pěstitelské práce stolování	

Pracovní činnosti: 4. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata:
předvede správné praktické činnosti s daným materiálem předvede základní dovednosti práce s technickými materiály rozliší různé materiály, uvede jejich vlastnosti používá složitější pracovní nářadí a pomůcky zachází s pracovními nástroji bezpečně a podle návodu vybere vhodný pracovní nástroj, pomůcku, nářadí dodržuje pracovní postup podle slovního návodu, náčrtku, nákresu, výkresu sleduje průběh předváděné práce a následně samostatně napodobí pracovní postup vyrobí jednoduché lidové výrobky pomocí jednoduchých pomůcek, nářadí při pracovním postupu dovede použít kreslený návod důsledně dodržuje pracovní řád a zásady bezpečné práce s nástroji, pomůckami dovede ošetřit jednoduché zranění dodržuje bezpečnost a hygienu práce dodržuje pořádek na pracovním místě předvede práci podle slovního návodu, vzoru, fantazie vyhledá informace o pokojových rostlinách uvede, rozliší jedovaté a nebezpečné pokojové rostliny provede pozorování pokojových rostlin, předvede správnou péči o pokojové rostliny orientuje se v základním vybavení kuchyně, připraví samostatně jednoduchý pokrm, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce bezpečně se pohybuje v budově i mimo budovu v případě rizikových situací poskytne základní první pomoc	práce s materiály, přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, folie, dřevo, plasty vlastnosti materiálu pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování jednoduché pracovní postupy, organizace práce lidové zvyky, tradice a řemesla práce s návodem, předlohou, náčrtem práce montážní a demontážní bezpečnostní předpisy, pracovní pomoc při úrazu základní vybavení kuchyně, hygiena a bezpečnost osobní bezpečí a prevence úrazů a nemocí požáry a jejich rizika, první pomoc	

Pracovní činnosti: 5. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy
předvede správné praktické činnosti s daným materiálem předvede základní dovednosti práce s technickými materiály rozliší různé materiály, uvede jejich vlastnosti bezpečně využívá a používá vlastnosti různých materiálů používá pracovní pomůcky zachází s pracovními nástroji bezpečně a podle návodu vybere vhodný pracovní nástroj, pomůcku samostatně vypracuje plánek výrobku a zhotoví ho dodržuje pracovní postup podle slovního návodu, náčrtku, nákresu, výkresu při řešení praktických problémů prokáže technické myšlení a představivost vystihne podstatu pracovního procesu při pracovním postupu dovede použít kreslený návod důsledně dodržuje pracovní řád a zásady bezpečné práce s nástroji, pomůckami dovede ošetřit jednoduché zranění dodržuje bezpečnost a hygienu práce dodržuje pořádek na pracovním místě předvede práci podle slovního návodu, vzoru, fantazie vyhledá informace o pokojových rostlinách uvede, rozliší jedovaté a nebezpečné pokojové rostliny, provede pozorování pokojových rostlin, předvede správnou péči o pokojové rostliny orientuje se v základním vybavení kuchyně, připraví samostatně jednoduchý pokrm, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce rozlišuje příčiny úrazů a uplatňuje zásady prevence, ošetří úrazy různého charakteru, přivolá pomoc, charakterizuje složky integrovaného záchranného systému	práce s materiály, přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, folie, dřevo, plasty vlastnosti materiálu pracovní pomůcky jednoduché pracovní postupy, organizace práce, technologická kázeň práce s návodem práce montážní a demontážní bezpečnostní předpisy, pracovní pomoc při úrazu pěstitelské práce základní vybavení kuchyně, hygiena a bezpečnost integrovaný záchranný systém požáry a jejich rizika, péče o zdraví	

Pracovní činnosti: 6. ročník		
Konkretizované výstupy:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy:
Příprava pokrmů: - používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy -dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti -dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; -poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni Práce s technickými materiály: -získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; -provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň -řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí - organizuje svoji pracovní činnost -pracuje s jednoduchou technickou dokumentací -dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu - rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti - zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu - správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky - dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku - dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytuje první pomoc při drobném úrazu	základní kuchařské postupy, vaření, pečení, smažení, zdobení, příprava slavnostní tabule práce s materiály, přírodninami, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, folie, dřevo, plasty vlastnosti materiálu práce s návodem, předlohou, náčrtem vlastnosti materiálu hygiena a bezpečnost práce	

Pracovní činnosti: 7. ročník		
Konkretizované výstupy:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy:
Práce s technickými materiály: - provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň - řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů - organizuje a plánuje svojí činnost dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci, poskytne první pomoc při úrazu Příprava pokrmů: - používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče - připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy - dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; - poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni	vlastnosti materiálů, užití v praxi jednoduché pracovní operace a postupy práce s návody a náčrtý organizace práce, první pomoc základní kuchařské postupy, vaření, pečení, smažení, zdobení, příprava slavnostní tabule	

Pracovní činnosti: 9. ročník		
Konkretizované výstupy:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy:
- navrhuje výzdobu třídy a školy s ohledem na roční období - připravuje dekoraci k různým příležitostem (Vánoce, Velikonoce, Masopust...) - připravuje, organizuje společenské akce a projekty ve škole - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí (zodpovědná volba povolání) - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce - připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy - připraví jednoduché pokrmy, dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti - dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy a poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu elektrickým proudem, dodržuje základní zásady péče o pracovní a životní prostředí - charakterizuje rizika vzniku mimořádných situací - ovládá základní zásady a postupy spojené s mimořádnými událostmi a poskytne první pomoc Práce s laboratorní technikou - vybere a prakticky využívá vhodné pracovní postupy, přístroje, zařízení a pomůcky pro konání konkrétních pozorování, měření a experimentů	- práce s materiály z domácnosti - design, návrhy - volba profesní orientace, základní principy, - osobní zájmy a cíle, osobní vlastnosti a schopnosti - možnosti vzdělávání, náplň učebních a studijních oborů, informace a poradenské služby - příprava pokrmů, stolování - hygiena, bezpečnostní předpisy, první pomoc při úrazu, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, ochrana pracovního a životního prostředí - klasifikace mimořádných událostí - evakuace - první pomoc - nouzové přežití základní laboratorní postupy a metody v přírodních vědách laboratorní přístroje, zařízení pomůcky	

- zpracuje protokol o cíli, průběhu a výsledku své experimentální práce - zformuluje závěry vyhledá v dostupných zdrojích všechny podklady, jež mu co nejlépe dovolí provést experimentální práci - dodržuje pravidla bezpečné práce a ochrany životního prostředí - poskytne první pomoc při úrazu v laboratoři	první pomoc při práci s chemickými látkami	
---	---	--